

Halfjaarrapportage

College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

juli 2015 – december 2015

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Samenvatting.....	3
Curaçao.....	3
De plannen van aanpak om de financiële positie van enkele noodlijdende overheidsentiteiten gezond te maken, lijken vruchten af te werpen. Alleen de financiële positie van Cpost International (Cpost) is verslechterd. Aqualetra schrijft weer zwarte cijfers en voor Curaçao Dokmaatschappij (CDM) wordt een strategische partner gezocht.	4
Sint Maarten	4
Curaçao.....	5
Stand van zaken.....	5
Uitvoering Begroting 2015.....	5
Ontwerpbegroting 2016	6
Verantwoording en tekortcompensatie	7
Collectieve sector, rentelastnorm en leningen.....	7
Liquiditeit.....	7
Financieel beheer	8
Corporate Governance	8
Ziekenhuis.....	8
Overheidsentiteiten.....	9
Sint Maarten.....	9
Stand van zaken.....	9
Begroting 2015	9
Uitvoering Begroting 2015.....	10
Ontwerpbegroting 2016	11
Verantwoording en tekortcompensatie	11
Collectieve sector, rentelastnorm en leningen.....	12
Liquiditeit.....	12
Financieel beheer	12
Corporate Governance	13
Overheidsentiteiten.....	13

Inleiding

Artikel 4, lid 2 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) bepaalt dat het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) eens per halfjaar door tussenkomst van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) schriftelijk verslag uitbrengt over zijn werkzaamheden aan de Rijksministerraad (RMR), de besturen van de landen, de Staten van Curaçao en Sint Maarten en aan beide Kamers der Staten-Generaal van Nederland. De voorliggende rapportage gaat in op de periode van juli 2015 tot en met december 2015.

Na een samenvatting wordt afzonderlijk de stand van zaken over de landen Curaçao en Sint Maarten toegelicht voor wat betreft de begroting, de verantwoording over het tweede halfjaar van 2015 en overige gerelateerde onderwerpen. Ook wordt aandacht besteed aan een aantal inhoudelijke thema's die de afgelopen maanden aan de orde zijn geweest.

Samenvatting

Curaçao

In de tweede helft van 2015 heeft een regeringswisseling plaatsgevonden en op 30 november is het kabinet Whiteman II aangetreden. Het nieuwe Regeerakkoord voorziet in grote lijnen in voortzetting van het overheidsbeleid en behoud van gezonde overheidsfinanciën. De nog door het kabinet Whiteman I opgestelde begroting 2016, zoals deze aan de Staten is aangeboden, is aangepast in lijn met een viertal aanbevelingen van het Cft, te weten neerwaartse aanpassing van de economische groeiraming, een neerwaartse aanpassing van de kapitaaldienst, toevoeging van een aantal onderdelen van de collectieve sector in de begroting, en tenslotte separate toelichting. Het Cft achtte deze aanpassingen noodzakelijk voor het kunnen voorzien van een positief advies. De begroting 2016, die sluitend is, is op 15 december aangenomen door de Staten en op 21 december 2015 tijdig vastgesteld. Deze is op 15 januari 2016 van een positief advies door het Cft voorzien.

Uitvoering 2015

Op 13 november 2015 heeft het Cft de derde uitvoeringsrapportage ontvangen. Uit deze rapportage blijkt dat Curaçao het jaar verwacht af te sluiten met een licht positief saldo na verwerking van een dotatie vanuit het Land aan het schommelfonds en een bijdrage aan het St. Elisabeth Hospital (Sehos) ter dekking van de exploitatietekorten. Daarmee is de verwachting dat Curaçao voor het derde jaar op rij afstevent op een overschot op de gewone dienst van de begroting. Tegelijkertijd zijn daarmee ook alle eerdere tekorten uit de periode 2010-2012 gecompenseerd. Hiermee is voldaan aan het uitgangspunt van de Rft dat de startpositie per 10-10-10 behouden blijft.

Aan het einde van het jaar is Curaçao een lening aangegaan van ANG 35 miljoen ter financiering van overheidsinvesteringen. De schuldquote komt daarmee uit op 40% BBP per ultimo 2015. De rentelastnorm wordt voor 54% benut.

De maatregelen om de tekorten bij de sociale fondsen op te lossen, lijken vruchten af te werpen. De Basisverzekering Ziektekosten (BVZ) zal dit jaar met een vrijwel sluitend saldo eindigen. Vanwege onder andere de extra dotatie aan het schommelfonds, de meerjarige Landsbijdrage aan het AOV-fonds en maatregelen op het gebied van de uitkering van niet-ingezetenen lijken alle tekorten rondom de sociale fondsen voldoende opgevangen te worden. De maatregelen met betrekking tot de korting op de uitkeringen van niet-ingezetenen zullen echter nog wel door de Staten moeten

worden goedgekeurd. Indien dit niet of slechts gedeeltelijk zal kunnen worden doorgevoerd, zal alternatieve dekking moeten worden gevonden op de begroting of in andere maatregelen binnen de sociale fondsen.

De plannen van aanpak om de financiële positie van enkele noodlijdende overheidsentiteiten gezond te maken, lijken vruchten af te werpen. Alleen de financiële positie van Cpost International (Cpost) is verslechterd. Aqualetra schrijft weer zwarte cijfers en voor Curaçao Dokmaatschappij (CDM) wordt een strategische partner gezocht.

Sint Maarten

Compensatie van de tekorten uit voorgaande jaren, het oplossen van betalingsachterstanden en het implementeren van voorgenomen beleid, hebben het afgelopen jaar centraal gestaan in de gesprekken met Sint Maarten. Het betreffen problemen die al geruime tijd op de agenda staan, maar niet opgelost werden. Gedurende het eerste halfjaar van 2015 is een traject gevolgd dat geleid heeft tot een advies aan de RMR om een aanwijzing te geven aan Sint Maarten. Dit is het zwaarste middel dat het Cft tot zijn beschikking heeft.

De RMR heeft na een hoor en wederhoor procedure op 4 september besloten tot het geven van een aanwijzing. Sint Maarten heeft hiertegen bij de Raad van State beroep aangetekend. De uitvoering van de maatregelen die in voorbereiding waren om aan de aanwijzing te voldoen, zijn vertraagd door de val van het kabinet Gumbs. Het Cft heeft met het op 19 november aangetreden kabinet Marlin afgesproken dat de invulling van de aanwijzing in de begroting 2016 wordt verwerkt en dat eerstkomende onderdelen van de aanwijzing uiterlijk per 31 januari 2016 zullen zijn geregeld. Tevens heeft het kabinet Marlin kort na aantreden het verzoek om een voorlopige voorziening in het kader van het beroep bij de Raad van State, ingetrokken.

Uitvoering 2015

De uitkomsten van 2015 zijn nog niet geheel helder. Sint Maarten sluit de gewone dienst in 2015 mogelijk met een tekort van circa ANG 10-20 miljoen af. Uit de derde uitvoeringrapportage blijkt nog een licht positief beeld, maar inmiddels is duidelijk geworden dat niet-begrote uitgaven ten aanzien van de ziektekostenregeling voor ambtenaren, evenals overwerkvergoeding bij justitiële organisaties gedaan zijn. Hierdoor zijn de uitgaven mogelijk hoger uitgevallen dan begroot zonder dat de hiervoor benodigde dekkingsmaatregelen zijn gerealiseerd.

In het verleden heeft het Cft ten aanzien van de begrote kapitaaldienst van Sint Maarten twijfels geuit. Dit heeft met name betrekking op de capaciteit de voorgestelde forse investeringsagenda ook daadwerkelijk op een juiste en verantwoorde wijze te realiseren. Sint Maarten heeft bij begrotingswijziging een verlaging voorgesteld door te herprioriteren. Door de politieke situatie is deze begrotingswijziging niet behandeld door de Staten. Bij de beoordeling van de ontwerpbegroting 2016 zal het Cft beoordelen in hoeverre de herprioritering wordt voortgezet om zo te komen tot een realistische investeringsagenda. Sint Maarten heeft in 2015 geen leningen opgenomen. De schuldquote bedraagt per ultimo 2015 33% BBP, inclusief betalingsachterstanden. Deze achterstanden, voornamelijk aan APS en SZV, bedragen ANG 174 miljoen (9% BBP).

Curaçao

Stand van zaken

Uitvoering Begroting 2015

Op 13 november 2015 heeft het Cft de derde uitvoeringsrapportage ontvangen. Uit deze rapportage blijkt dat Curaçao het jaar verwachtte af te sluiten met een positief saldo van circa ANG 74 miljoen. Dit is voornamelijk ingezet om een dotatie vanuit het Land te doen aan het schommelfonds en daarnaast een bijdrage aan het Sehos ter dekking van de exploitatietekorten. Deze zijn opgenomen in de Nota van Wijziging op de eerste begrotingswijziging die op 8 december behandeld en goedgekeurd is in de Staten. De tekortcompensatie is tevens vanwege het positieve resultaat over 2014 van ANG 42 miljoen volledig ingelopen. Gedurende de vorige halfjaarrapportage was nog onduidelijk in hoeverre de opgenomen dividendontvangsten van Curaçao Port Authority (CPA) van ANG 30 miljoen als realistisch waren te beschouwen. De initiële dividendontvangsten bedroegen uiteindelijk ook daadwerkelijk 30 miljoen, waarvan 21 miljoen is aangewend voor een aantal verrekeningen tussen Curaçao en CPA waardoor een saldo van ANG 9 miljoen resteert. Het saldo van de gewone dienst is ondanks de uiteindelijke, per saldo lagere, dividendontvangst van CPA toch positief onder andere door de hoger dan verwachte Belastingregeling voor het Koninkrijk(BRK)-gelden.

De maatregelen om de tekorten bij de sociale fondsen op te lossen, lijken vruchten af te werpen. De Basisverzekering (BVZ) zal dit jaar nagenoeg met een sluitend saldo eindigen. Vanwege de extra dotatie aan het schommelfonds, de meerjarige Landsbijdrage aan het AOV-fonds en maatregelen op het gebied van de korting van de uitkering en de afschaffing van de kerstbonus van niet-ingezetenen lijken alle tekorten rondom de sociale fondsen voldoende opgevangen te worden. De maatregelen met betrekking tot de korting van de uitkeringen op niet-ingezetenen zullen echter nog wel door de Staten moeten worden goedgekeurd. Indien dit niet of slechts gedeeltelijk zal kunnen worden doorgevoerd, zal alternatieve dekking moeten worden gevonden op de begroting of in andere maatregelen binnen de sociale fondsen. Heel veel tijd is hier niet voor aangezien de maatregelen gedeeltelijk al voor de begroting 2016 zijn meegenomen in de ramingen van het AOV-fonds.

Op 15 oktober heeft het Cft de tweede begrotingswijziging ontvangen. Deze wijziging betrof een verhoging van de kapitaaldienst, waardoor de kapitaaldienst uit is gekomen op ANG 525 miljoen (inclusief het nieuwe ziekenhuis Hospital Nobo Otrobanda (HNO) voor ANG 130 miljoen). Het Cft heeft wederom aangegeven dat een dergelijke omvang van de kapitaaldienst niet realistisch is. In de begroting 2016 en verder wordt hiermee rekening gehouden door een verlaging van de kapitaaldienst. Hiermee worden stappen in de goede richting gezet. Daarnaast heeft de regering ook aangegeven in te zetten op het versterken van de uitvoeringscapaciteit.

Op 10 november 2015 heeft het Cft een leenverzoek van ANG 35 miljoen van de regering ontvangen en beoordeeld. Aangezien de voorgenomen investeringen voldoen aan de criteria van de Rft en de begroting voldeed aan de normen, heeft het Cft dit leenverzoek van een positief advies voorzien en tevens aanbevolen voor een aflosbare lening (sinking bond) te kiezen in plaats van een bullet lening (aflossing in een keer aan het eind van de looptijd). Curaçao heeft dit advies naast zich neergelegd en voor een bullet lening gekozen.

Sociale fondsen en voortgang maatregelen

Begin 2013 zijn maatregelen genomen onder andere in de zorg en de ouderdagsvoorziening, als onderdeel van het saneringspad, om de overheidsfinanciën weer op orde te brengen. Deze maatregelen betreffen met name de introductie van de BVZ en de verhoging van de AOV-leeftijd. Er waren al middelen meerjarig in de begroting (2016-2018) opgenomen ter dekking van de tekorten in het AOV-fonds, maar eind 2014 bleken er toch hoger dan verwachte tekorten te ontstaan zowel bij de BVZ als bij het AOV-fonds. De in de begroting opgenomen middelen bleken daardoor onvoldoende. Inmiddels is duidelijk geworden dat Curaçao in 2015 een dotatie aan het schommelfonds heeft gedaan van ANG 41 miljoen. Hierbij is al rekening gehouden met de ANG 80 miljoen die het Land Curaçao nog over dient te maken aan de SVB als gevolg van de vereffening. De verwachting is dat in latere jaren het saldo van het schommelfonds weer zal toenemen zodat ruimte ontstaat om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen en er niet direct sprake hoeft te zijn van een additionele Landsbijdrage.

De ontwikkeling van de sociale fondsen blijft voor het Cft een punt van aandacht. De beschikbare ruimte boven de minimale wettelijke reserve van ANG 153 miljoen is beperkt. Curaçao heeft maatregelen getroffen om de tekorten meerjarig op te lossen en het Cft zal monitoren of deze het gewenste effect hebben.

De door de Raad van Ministers vastgestelde maatregelen zijn inmiddels zoals hierboven reeds genoemd grotendeels in uitvoering genomen, zoals onder andere de introductie van de budgetfinanciering voor het Sehos, de budgettering van Capriles Kliniek, en het onderbrengen van de ambtenaren onder de BVZ om de BVZ al in 2015 kostendekkend te maken. Daarnaast zijn er maatregelen uitgewerkt om de tekorten bij het AOV-fonds terug te dringen zoals een korting op de uitkering van niet-ingezetenen en de afschaffing van de kerstuitkering van niet-ingezetenen. Ook wordt ingezet op een hogere tax compliance. De voorgenomen tariefskorting voor laboratoria en de eveneens voorgenomen algehele korting voor niet-ingezetenen hebben tot op heden nog geen doorgang gevonden. Besloten is om additionele voorlichting te geven over de gevolgen van de beperking van de uitkering aan niet-ingezetenen. Daarna zal de Landsverordening in de Staten worden behandeld. Afgesproken is dat de Regering in overleg met de Staten nadenkt over het kortingspercentage en dat alternatieve dekking wordt aangedragen bij eventueel besparingsverlies als gevolg van een lager kortingspercentage.

Ontwerpbegroting 2016

Op 10 augustus heeft het Cft de ontwerpbegroting ontvangen en op 25 augustus heeft het Cft zijn advies hierover verstuurd. Hieruit volgde een viertal aanbevelingen te weten: een neerwaartse aanpassing van de groeiraming, een neerwaartse aanpassing van de kapitaaldienst en de toevoeging van een aantal onderdelen van de collectieve sector in de begroting inclusief toelichtingen. De regering heeft de begroting hierop aangepast en deze is op 21 december 2015 vastgesteld. Omdat de aangepaste begroting voldoet aan de normen kon deze worden voorzien van een positief advies. Dat is op 15 januari 2016 gebeurd. Wel zal het Cft de komende periode de ontwikkelingen rondom de besluitvorming van de korting op de uitkering van niet-ingezetenen op de voet volgen evenals de uitwerking van een aantal onderdelen van het nieuwe Regeerakkoord.

Verantwoording en tekortcompensatie

De jaarrekening 2014 is tijdig opgesteld en vastgesteld door de Raad van Ministers van Curaçao. Het boekjaar 2014 is afgesloten met een overschot op de gewone dienst van ANG 42,4 miljoen. De gerealiseerde baten in 2014 zijn ANG 1.637 miljoen en de lasten bedroegen ANG 1.594 miljoen. Het saldo is toegevoegd aan de algemene reserve. Met deze dekking zijn de eerder gerealiseerde tekorten op de gewone dienst in de periode 2010-2012 volledig ingelopen en is sprake van een cumulatief positief saldo op de gewone dienst sinds 10-10-'10. Voor de conclusie dat conform de aanwijzing van de RMR de tekorten zijn ingelopen, worden na publicatie de controlebevindingen van de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) en Algemene Rekenkamer Curaçao (ARC) over de jaarrekening 2014 nog nader geanalyseerd. Ingeval er financiële correcties dienen te worden gemaakt, zullen deze bedragen worden meegenomen in de berekening inzake het compenseren van tekorten.

In de meest recente uitvoeringsrapportage van Curaçao wordt aangegeven dat het jaar 2015 eveneens zal worden afgesloten met een licht positief saldo op de gewone dienst na de verwerking van een dotatie vanuit het Land aan het schommelfonds van ANG 41 miljoen en een bijdrage van circa ANG 16 miljoen aan het Sehos ter dekking van de exploitatietekorten. Deze zijn opgenomen in de Nota van Wijziging op de eerste begrotingswijziging die op 8 december behandeld en goedgekeurd is in de Staten. Het uiteindelijke saldo 2015 zal naar verwachting circa ANG 10 miljoen positief bedragen na de dotatie aan het schommelfonds van ANG 41 miljoen, de bijdrage aan het Sehos van circa ANG 16 miljoen.

Collectieve sector, rentelastnorm en leningen

Conform de Rft wordt in 2015 de samenstelling van de collectieve sector van Curaçao geactualiseerd. Bij het schrijven van deze rapportage was dit nog niet afgerond. Dit zal naar verwachting januari 2016 het geval zijn. Tot dan worden de cijfers uit het rapport van de collectieve sector van 2013 gehanteerd.

De rentelastnorm bedraagt per ultimo 2015 ANG 110 miljoen. In januari van dit jaar heeft Curaçao een lening van ANG 267 miljoen opgenomen bestaande uit de tweede tranche (ANG 187 miljoen) ten behoeve van de financiering van de bouw van het nieuwe ziekenhuis en ANG 80 miljoen ten behoeve van financiering van diverse kapitaaluitgaven. Ook heeft het Cft in november ingestemd met een leenverzoek voor een bedrag van ANG 35 miljoen ten behoeve van de financiering van voorgenomen investeringen in de inhaalslag wegen, verkavelingplannen, groot onderhoud/renovatie schoolgebouwen, installatie zonnepanelen op schoolgebouwen en een geïntegreerd ICT-systeem voor de Nieuwe Belastingorganisatie. Per ultimo december 2015 zijn de rentelasten ANG 59 miljoen, 54 % van de rentelastnorm, inclusief de reeds aangegane lening van ANG 35 miljoen. De schuldquote bedraagt ultimo 2015 40% BBP.

Liquiditeit

Curaçao kent aan het einde van het derde kwartaal van 2015 een ruime liquiditeitspositie van circa ANG 476,5 miljoen. De beschikbare liquide middelen voor de operationele bedrijfsvoering en het financieren via de eigen middelen van investeringen bedragen ultimo september 2015 ANG 207,2 miljoen. Voor de investering in HNO is nog ANG 269,3 miljoen beschikbaar. Dit bedrag is geormerkt en staat op een aparte bankrekening.

Financieel beheer

Curaçao is gestart met de vijfde inventarisatie van het financieel beheer. Door middel van een self-assessment wordt net als in voorgaande jaren door verschillende instanties (Algemene Rekenkamer, SOAB, Belastingdienst en het Ministerie van Financiën) de 28 PEFA indicatoren gescoord.

De jaarrekening 2014 is tijdig aangeleverd door de Raad van Ministers, namelijk op 28 augustus 2015. De controle van deze jaarrekening door SOAB en ARC vindt nog plaats. Eerder is door de Staten de jaarrekening 2010 vastgesteld op 2 april 2015 en de jaarrekening 2012 op 30 september 2015. De jaarrekeningen 2011 en 2013 zijn nog in behandeling bij de Staten.

De meest recente jaarrekening waarop de SOAB en ARC hebben gerapporteerd is jaarrekening 2013. Deze is door de Raad van Ministers goedgekeurd op 27 augustus 2014. De SOAB heeft hierop een oordeelonthouding gegeven betreffende de getrouwheid en een afkeurend oordeel betreffende de rechtmatigheid. De ARC is van oordeel dat de jaarrekening 2013 van Curaçao niet voldoet aan de eisen en normen die aan een jaarrekening volgens de wet worden gesteld. Ten aanzien van de vorige jaarrekening was er een afkeurend oordeel van de SOAB voor beide aspecten, namelijk de getrouwheid en de rechtmatigheid. Dit betekent dat er een opgaande lijn te constateren is ten aanzien van de beoordeling van de jaarrekening van Curaçao.

Corporate Governance

Ten aanzien van het onderwerp corporate governance op Curaçao en het functioneren van de Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten (SBTNO) is van belang om de ontwerp-landsverordening optimalisering overheidsgerelateerde entiteiten te benoemen. Deze is op 14 september jl. ter goedkeuring aan de Staten aangeboden. Als het huidige ontwerp ongewijzigd van kracht wordt, dan zal op het moment van inwerkingtreding daarvan SBTNO niet langer als adviseur corporate governance optreden, maar zal deze rol worden overgenomen door een van de kamers van het bij landsverordening in te stellen Bureau overheidsgerelateerde entiteiten.

Ziekenhuis

Het Cft volgt zowel de financiële ontwikkelingen bij het Sehos als de realisatie van het nieuwe ziekenhuis HNO vanwege de omvang van het project en de mogelijke meerjarige budgettaire risico's voor de begroting van het land Curaçao. Bovendien maakt de businesscase van HNO expliciet onderdeel uit van het Koninklijk Besluit waarmee in 2012 een aanwijzing is gegeven aan Curaçao.

De bouw van HNO vordert gestaag en het hoogste punt (aan een zijde) is reeds bereikt. Zoals in de voorgaande rapportage is aangegeven, ligt er, zoals gebruikelijk bij dit soort grote en complexe projecten, ook op de weg naar realisatie van het HNO een aantal hordes. De genoemde hordes in de voorgaande rapportage zijn de bouwvertraging en de financiële situatie van Sehos (beoogd exploitant van HNO). De bouwvertraging is onder andere opgelopen als gevolg van het later dan voorzien vrijmaken van een deel van het bouwterrein. Er wordt inmiddels gebouwd op dit vrijgemaakte terrein. De financiële gevolgen van de bouwvertraging zijn onderwerp van onderhandeling tussen de uitvoeringsorganisatie (U)SONA en de aannemer.

Als oplossingsrichting voor de exploitatietekorten bij het Sehos heeft SONA op basis van een quickscan aanbevolen de organisatie efficiënter te maken. Hiermee kan de exploitatie binnen twee tot drie jaar weer kostendekkend gemaakt worden. Er is inmiddels een lening beschikbaar gesteld aan Sehos door Curaçao en hiervan is een gedeelte al door Sehos ontvangen.

Overheidsentiteiten

Het afgelopen jaar is er veel aandacht vanuit het Cft geweest voor een aantal overheidsvennootschappen gezien de mogelijke financiële risico's die deze noodlijdende vennootschappen kunnen vormen voor de begroting van Curaçao. Er zijn verschillende bezoeken gebracht en gesprekken gevoerd met de Raden van Bestuur (RvB) en Raden van Commissarissen (RvC) van verschillende overheidsentiteiten. Van twee-derde van de overheidsentiteiten is de jaarrekening 2014 door het Cft ontvangen. Dit is een vooruitgang vergeleken met vorig jaar waarbij maar 40% van de jaarrekeningen 2013 ontvangen werden. Het Cft blijft met het Ministerie van Financiën werken aan verdere stroomlijning van het proces van aanlevering van cijfers aan zowel het ministerie als het Cft. Indien de jaarrekening nog niet is opgemaakt is dit in strijd met de daarvoor gestelde termijn van maximaal vijf maanden na afloop van het boekjaar (Code Corporate Governance Curaçao). Eventuele risico's voor de begroting komen hierdoor niet tijdig in zicht en tevens kan het niet voldoen aan deze termijn resulteren in wanbeleid door de Raden van Bestuur.

Het Cft is bezig met een risicoanalyse naar alle overheidsentiteiten, beginnend met de overheidsvennootschappen en recentelijk ook met een aantal financieel relevante stichtingen. Het Cft werkt daarbij samen met het Ministerie van Financiën. De bevindingen worden afgestemd met het Ministerie van Financiën tijdens een maandelijks ambtelijk overleg over overheidsentiteiten.

Inmiddels beginnen de verbeterplannen van de RvB's en de RvC's effect te hebben bij de overheidsvennootschappen CDM, Aqualectra en Analytisch Diagnostische Centrum (ADC). Gesteund door de verantwoordelijke Ministers is ADC inmiddels weer gezond. Ook Aqualectra heeft positieve resultaten. CDM is momenteel bezig met een verbetertraject. Op dit moment heeft ADC geen aanvullend toezicht vanuit het Cft meer nodig.

Alleen de financiële positie van Cpost lijkt te verslechteren. Uit de jaarrekening 2014 blijkt dat Cpost wederom een negatief resultaat heeft behaald en dat het Eigen Vermogen verder is verslechterd. Dit resultaat geeft aan dat de genomen maatregelen om de exploitatie sluitend te krijgen niet de verwachte resultaten opleveren.

Sint Maarten

Stand van zaken

Begroting 2015

Bij herhaling en voor het laatst in de eerste helft van het jaar 2015 zijn afspraken gemaakt met de regering van Sint Maarten omtrent het oplossen van de betalingsachterstanden aan met name Algemeen Pensioenfonds Sint Maarten (APS) en Sociale Ziektekosten Verzekering (SZV). Daarnaast zijn ook afspraken gemaakt omtrent het compenseren van tekorten op de begroting uit de jaren 2010-2014. Omdat een oplossing voor deze problematiek is uitgebleven, heeft het Cft begin juli de RMR conform art. 13 Rft, geadviseerd tot het geven van een aanwijzing aan Sint Maarten. Tijdens de RMR van 10 juli 2015 is het voornemen tot het geven van een aanwijzing aan Sint Maarten formeel kenbaar gemaakt. Tijdens eerdere gesprekken tussen het Cft en de regering van Sint Maarten is de mogelijkheid van een aanwijzing reeds uitvoerig besproken en het Cft heeft Sint Maarten in eerdere stadia ook schriftelijk gemeld dat een aanwijzing tot de mogelijkheden behoorde. Nadat Sint

Maarten zijn zienswijze heeft gedeeld met de RMR is tijdens de vergadering van 4 september 2015 uiteindelijk besloten tot het geven van de aanwijzing aan Sint Maarten.

De aanwijzing heeft betrekking op de volgende punten:

1. Het oplossen van de betalingsachterstanden voor 1 november 2015;
2. Het in de meerjarenbegroting tot en met 2018 verwerken van de tekortcompensatie over de jaren 2010-2014, middels een begrotingswijziging voor 1 november 2015;
3. Het volledig in de begroting opnemen van alle kosten voor zorg- en oudedagstelsels middels een begrotingswijziging voor 1 november 2015;
4. Het in uitvoering nemen van reeds genomen maatregelen ten aanzien van zorg- en oudedagstelsels, waaronder een verhoging van de AOV-leeftijd naar 62 jaar, voor 1 november 2015;
5. Het doorvoeren van een herziening van de zorg- en oudedagstelsels ten einde deze financieel te verduurzamen. Dit dient te geschieden voor eind 2016.

Sint Maarten heeft bij de Raad van State beroep aangetekend.

Op 1 november 2015 had Sint Maarten nog aan geen van de genoemde punten volledig voldaan. Sint Maarten heeft de RMR hier schriftelijk van op de hoogte gebracht. Hierbij moet tevens gemeld worden dat er eind 2015 nog geen definitief akkoord is over de hoogte van de betalingsachterstanden met APS en SZV. Op basis van de laatste inzichten van de derde UR liggen de totale betalingsachterstanden om en nabij de ANG 173 miljoen.

Op 16 oktober 2015 heeft Sint Maarten een eerste conceptbegrotingswijziging 2015 ingediend bij het Cft voor advies. Deze begrotingswijziging zou invulling moeten geven aan de eerder genoemde punten van de aanwijzing. Om tot een oplossing van de problematiek te komen had Sint Maarten gekozen voor een combinatie van een forse verhoging van het inkomstenkader evenals de verkoop van activa. Samen met een voorschot uit de vereffening zou dit voldoende ruimte moeten geven om aan de aanwijzing te voldoen evenals het creëren van ruimte voor extra uitgaven ten behoeve van de belastingdienst en justitie. De verhoging van het inkomstenkader was voor een aanzienlijk deel gebaseerd op een hogere tax-compliance. Het Cft heeft op 26 oktober 2015 negatief geadviseerd op deze conceptbegrotingswijziging. Mede omdat er nog steeds geen duidelijkheid kon worden gegeven over de vereffening en op basis van teleurstellende realisaties ten aanzien van tax-compliance uit het verleden, evenals recente nominale groeicijfers van de economie van Sint Maarten, is het Cft tot de conclusie gekomen dat de verhoging van het inkomstenkader zodanig grote risico's bevatte, dat neerwaartse aanpassing noodzakelijk was.

Met het op 19 november 2015 aangetreden Kabinet Marlin is begin december afgesproken om, gezien het late stadium in het jaar en de beperkte capaciteit, te concentreren op de begroting 2016 voor de invulling van de aanwijzing en dit niet meer middels een begrotingswijziging in 2015 te bewerkstelligen. De RMR is hiervan op de hoogte gesteld middels het advies omtrent uitstel voor de begroting 2016 (d.d. 16 december 2015 kenmerk 201500317).

Uitvoering Begroting 2015

Tot en met de derde uitvoeringsrapportage ging Sint Maarten er vanuit dat het jaar ongeveer in evenwicht of met een licht positief saldo zou worden afgesloten. De inkomsten zijn echter nadien

achtergebleven bij de raming in de begroting terwijl in het vierde kwartaal mogelijk extra uitgaven zijn gedaan zonder dat hiervoor benodigde dekkingsmaatregelen zijn gerealiseerd. Dit resulteert mogelijk in een negatief resultaat van circa ANG 10-20 miljoen (1% BBP). In geval deze prognose van een tekort zich inderdaad materialiseert, zal deze bij de reeds geaccumuleerde tekorten 2010-2014 worden opgeteld en in latere jaren moeten worden gecompenseerd.

De uitvoeringsrapportages geven onvoldoende inzicht in de uitputting van de kapitaaldienst voor het jaar 2015. In december is afgesproken om in een gezamenlijke ambtelijke werkgroep te bezien hoe dit verbeterd kan worden.

In 2015 heeft Sint Maarten geen nieuwe leningen aangetrokken. Dit mede omdat de begroting 2015 niet aan de normen van art. 15 Rft voldeed. Daarnaast zijn in 2014 aangetrokken leningen niet geheel tot besteding gekomen in 2014 en het Cft heeft geadviseerd het niet bestede deel van de leningsgelden eventueel te herbestemmen ten behoeve van begrote investeringen in 2015.

Eind december heeft Sint Maarten een overdraft facility van maximaal ANG 5 miljoen aangetrokken om te voorkomen dat bij eventuele negatieve liquiditeitspositie deposito's met looptijd tot januari 2016 tegen boeterentes zouden moeten worden opengebroken. Het Cft is van mening dat van dergelijke faciliteiten afgezien dient worden, zeker gezien het feit dat in de betreffende periode als gevolg van de aanwijzing er geen nieuwe leningen door Sint Maarten mochten worden aangegaan zolang niet aan de punten uit de aanwijzing is voldaan.

Ontwerpbegroting 2016

Eind 2015 heeft het Cft nog geen formeel ingediende ontwerpbegroting 2016 ontvangen. Dit is mede het gevolg van de aard van de bestaande begrotingsproblematiek en de regeringsswisseling in het najaar. Er is wel uitzicht op een vastgestelde begroting 2016. Sint Maarten heeft aangegeven dat het realistisch is dat er eind januari 2016 een begroting is vastgesteld. Het Cft heeft op het verzoek tot uitstel van Sint Maarten, de RMR positief geadviseerd.

Verantwoording en tekortcompensatie

De jaarrekening 2014 is op 9 september 2015 opgesteld en vastgesteld door de Raad van Ministers van Sint Maarten. Het boekjaar 2014 is afgesloten met een tekort op de gewone dienst van ANG 20,6 miljoen. De gerealiseerde baten in 2014 zijn ANG 429,6 miljoen en de lasten bedroegen ANG 450,2 miljoen. Het saldo op de gewone dienst is in mindering gebracht op de algemene reserve.

Het totaalbedrag voor Sint Maarten inzake het compenseren van tekorten komt met het tekort van 2014 uit op een resterend cumulatieve tekort van ANG 61 miljoen. Sint Maarten heeft tot en met het boekjaar 2018de tijd gekregen om dit tekort geleidelijk te compenseren.

Het afkeurende oordeel van de SOAB ten aanzien van de rechtmatigheid en de getrouwheid van de jaarrekening 2014 baart het Cft zorgen. Het oordeel houdt in dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de grootte en samenstelling van het vermogen van het land Sint Maarten per 31 december 2014 en van het resultaat over de periode van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2014. Voorts is de SOAB van oordeel dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2014 niet voldoen aan alle eisen van de financiële rechtmatigheid. Ook de ARS is van oordeel dat de jaarrekening 2014 niet voldoet aan de eisen en normen die aan een jaarrekening volgens de wet worden gesteld. De ARS heeft berekend dat 73% van de

jaarrekeningposten onzekerheden bevatten en dat 55% van de modelstaten in de jaarrekening niet of niet correct zijn ingevuld.

Collectieve sector, rentelastnorm en leningen

Conform de Rft is dit jaar ook op Sint Maarten de samenstelling van de collectieve sector geactualiseerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek van Sint Maarten in samenwerking met het Centrale Bureau voor de Statistiek van Nederland. Het bestuur van Sint Maarten en de minister van BZK dienen bij het schrijven van deze rapportage nog gezamenlijk de samenstelling van de collectieve sector vast te stellen.

Het totaal aan leningen en betalingsachterstanden van Sint Maarten bedraagt ultimo 2015 ongeveer ANG 618 miljoen (33% BBP). De rentelastnorm is in het concept rapport van 2015 bepaald op ANG 31,9 miljoen (in rapport 2013 ANG 30,7 miljoen). Sint Maarten heeft in de rapportage periode geen nieuwe leningen opgenomen en eind december 2015 zal naar verwachting het totaal aan rentelasten van de collectieve sector ANG 14 miljoen, 44 % van de rentelastnormbedragen.

Liquiditeit

Sint Maarten heeft aan het einde van het derde kwartaal van 2015 een krappe liquiditeitspositie van circa ANG 79 miljoen (30-06-2015: ANG 99 miljoen en 31-03-2015: ANG 121 miljoen) en USD 2 miljoen. Hiervan is ANG 38 miljoen geormerkt voor kapitaalinvesteringen. De afname van de liquiditeitspositie wordt veroorzaakt door het reguliere seizoensverloop. Met name de belastingontvangsten lopen terug in het toeristisch laagseizoen en zijn op het laagst gedurende het derdekwartaal. Gezien de krappe liquiditeitspositie wordt de uitgaande geldstroom strak gemonitord. Het gevaar is echter wel dat nieuwe betalingsachterstanden worden opgelopen. De hardnekkige betalingsachterstanden zijn zoals bekend een aanleiding voor de aanwijzing van 4 september, conform de doelstelling van de Rft om nieuwe schuldopbouw en betalingsachterstanden te voorkomen.

Alle drie de rechtsopvolgers van de Nederlandse Antillen hebben zich uitgesproken om zo spoedig mogelijk tot vereffening te komen van zowel de boedel van het voormalig land Nederlandse Antillen als van de Stichting Economische Ontwikkeling (SEO). De Vereffeningcommissie heeft de drie betrokken ministers van Curaçao, Sint Maarten en Nederland geadviseerd om binnen drie maanden na ontvangst van het eindrapport d.d. 4 december 2014 een gezamenlijk besluit te nemen. Idealiter had dit eind maart 2015 dienen te gebeuren. Tot op heden heeft er door (nieuwe) verschillen van inzicht nog geen definitieve besluitvorming plaatsgevonden. De middelen die hieruit aan Sint Maarten toekomen, zouden een versterking van de liquiditeitspositie van Sint Maarten kunnen betekenen. Het Cft heeft Sint Maarten geadviseerd deze gelden te bestemmen ter settlement van de betalingsachterstanden aan SZV en APS. Om deze reden acht het Cft het wenselijk dat door de betrokken partijen snel een definitief besluit over de vereffening wordt genomen.

Financieel beheer

Het 5^e rapport van bevindingen is begin november gepubliceerd. In dit rapport zijn door middel van een self-assessment door verschillende instanties op Sint Maarten 28PEFA indicatoren gescoord voor het begrotingsjaar 2014. Vervolgens werd dit vergeleken met de nulmeting uit 2010 en het ambitieniveau van het huidige jaar 2015. Het begrotingsjaar 2014 heeft betrekking op het proces van de totstandkoming en vaststelling van de jaarrekening 2013, de begrotingsuitvoering 2014 en de begrotingsvoorbereiding en vaststelling 2015.

Uit de inventarisatie blijkt dat Sint Maarten afgelopen jaren een lichte verbetering heeft geboekt op het gebied van financieel beheer. Er moeten echter nog substantiële verbeteringen gerealiseerd worden, wil in Sint Maarten sprake zijn van een gedegen financieel beheer. Het blijkt dat Sint Maarten ten opzichte van de nulmeting op 13 hoofdindicatoren een betere score heeft gerealiseerd, één hoofdindicator is verslechterd en de overige 14 hoofdindicatoren op hetzelfde niveau zijn gebleven.

De jaarrekening 2014 is door Sint Maarten op 9 september 2015 opgeleverd. Het rapport van SOAB is binnen de wettelijke termijn op 27 oktober 2015 gepubliceerd. De ARS heeft op 9 december 2015 haar bevindingen op de jaarrekening 2014 gepubliceerd.

Eerder, in maart 2015, is de jaarrekening 2010/2011 goedgekeurd in de Staten. De jaarrekeningen 2012 en 2013 zijn wel opgeleverd maar nog niet behandeld in de Staten.

Corporate Governance

De prioriteit ligt evenals voorgaande jaren bij de goede voorwaarden waaronder de Corporate Governance Council (Council) kan functioneren. De Council is wel in functie, maar het verkrijgen van een toereikend budget voor de Council is nog steeds een punt van aandacht. De regelgeving zal op korte termijn moeten worden geëvalueerd; het is nog niet duidelijk op welke wijze hieraan vorm gegeven zal worden. De Council kan voor de regering een goede ondersteuning zijn in de uitvoering van haar taken.

Overheidsentiteiten

Het Cft heeft diverse jaarrekeningen van overheidsentiteiten binnen gekregen het afgelopen halfjaar. In juli 2015 had het Cft van circa 40% van de entiteiten een jaarrekening van 2013 of recenter in haar bezit. Dit is verbeterd in het afgelopen halfjaar. Inmiddels heeft het Cft diverse jaarrekeningen van 2013 en 2014 ontvangen. In 2016 zal dan ook worden gestart met het beoordelen van de financiële positie van de overheidsentiteiten die een risico voor de landsbegroting kunnen vormen.